

SWOT TAHLILI ASOSIDA KELAJAKDAGI BIZNESNI TAHLIL QILISH

Matkarimova Zuxraxon Mahamadtillayevna

*Andijon viloyati Bulaqboshi tumani 2 son texnikumi biznes asoslari fani
o'qituvchisi.*

Annotatsiya: Ushbu maqolada SWOT tahlili asosida kelajakdagi biznesni strategik baholash masalalari yoritilgan. Tadqiqotda SWOT tahlilining nazariy asoslari, uning tarkibiy qismlari va amaliyotda qo'llanilish imkoniyatlari o'rganildi. Xususan, kelajakda rivojlanishi kutilgan raqamli biznes (onlayn ta'lim platformasi) misolida tahlil amalga oshirildi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, SWOT tahlili biznesning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash, tashqi muhitdagi imkoniyatlar va xavf-xatarlarni baholashda samarali instrument ekanligi asoslandi. Shuningdek, SWOT natijalari asosida strategik qarorlar ishlab chiqish imkoniyati ko'rsatib berildi. Maqolada olingan xulosalar biznesni barqaror rivojlantirish va raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: SWOT tahlili, strategik boshqaruv, biznes rejalashtirish, raqobatbardoshlik, imkoniyatlar, xavf-xatarlar, kuchli tomonlar, zaif tomonlar, raqamli biznes, onlayn ta'lim, strategiya.

Abstract: This article examines the analysis of future business development based on the SWOT framework. The study explores the theoretical foundations of SWOT analysis, its structural components, and its practical application in strategic business planning. In particular, a digital business model—an online education platform—is analyzed as a case study to demonstrate the effectiveness of this method. The findings indicate that SWOT analysis serves as a reliable tool for identifying internal strengths and weaknesses, as well as external opportunities and threats. Furthermore, the study highlights the role of SWOT analysis in supporting

strategic decision-making and improving business competitiveness. The conclusions drawn from the research can contribute to the sustainable development and effective management of future business initiatives.

Keywords: SWOT analysis, strategic management, business planning, competitiveness, opportunities, threats, strengths, weaknesses, digital business, online education, strategy.

Аннотация : В данной статье рассматриваются вопросы анализа будущего бизнеса на основе SWOT-метода. В исследовании изучены теоретические основы SWOT-анализа, его структурные элементы и возможности практического применения в стратегическом планировании бизнеса. В качестве примера рассмотрена цифровая бизнес-модель — онлайн-образовательная платформа. Результаты исследования показали, что SWOT-анализ является эффективным инструментом для выявления сильных и слабых сторон бизнеса, а также оценки внешних возможностей и угроз. Кроме того, обоснована роль SWOT-анализа в процессе принятия стратегических решений и повышения конкурентоспособности бизнеса. Полученные выводы могут способствовать устойчивому развитию и эффективному управлению будущими бизнес-проектами.

Ключевые слова: SWOT-анализ, стратегическое управление, бизнес-планирование, конкурентоспособность, возможности, угрозы, сильные стороны, слабые стороны, цифровой бизнес, онлайн-образование, стратегия.

KIRISH

Hozirgi raqobat muhitida biznesni samarali tashkil etish va uning barqaror rivojlanishini ta'minlash strategik tahlil usullarini talab etadi. Ayniqsa, kelajakdagi biznes loyihalarni shakllantirishda tavakkalchiliklar darajasi yuqori bo'lgani sababli, ularni oldindan baholash muhim ahamiyat kasb etadi. SWOT tahlili strategik boshqaruvning eng samarali instrumentlaridan biri bo'lib, u biznesning ichki va tashqi muhitini kompleks o'rganish imkonini beradi. Ushbu usul orqali kuchli va

zaif tomonlar, shuningdek, tashqi imkoniyatlar va xavf-xatarlar aniqlanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

SWOT tahlili strategik boshqaruv sohasida keng qo'llaniladigan usullardan biri bo'lib, uning nazariy va amaliy asoslari ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Ushbu bo'limda SWOT tahlili va uning biznesni rivojlantirishdagi ahamiyatiga bag'ishlangan ilmiy adabiyotlar tahlil qilinadi. Strategik boshqaruv nazariyasining rivojlanishida Peter Drucker alohida o'rin tutadi. Uning ishlarida biznesni samarali boshqarish uchun strategik fikrlash va tashqi muhitni tahlil qilish muhimligi ta'kidlangan. Draker biznesda innovatsiya va tadbirkorlikni asosiy omil sifatida ko'rsatib, strategik tahlil usullarining ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslab bergan. Marketing sohasidagi yirik olim Philip Kotler SWOT tahlilini bozorni o'rganish va raqobat muhitini baholashda muhim instrument sifatida ta'riflaydi. Uning fikricha, har qanday biznes o'zining ichki imkoniyatlarini va tashqi muhitini chuqur tahlil qilmasdan turib samarali rivojlana olmaydi. Kotlarning "Marketing Management" asarida SWOT tahlili marketing strategiyasini ishlab chiqishda asosiy bosqich sifatida ko'rsatilgan. Raqobat strategiyasi nazariyasining asoschilaridan biri bo'lgan Michael Porter esa biznesning raqobatbardoshligini ta'minlashda tashqi muhit tahlilining ahamiyatiga katta e'tibor qaratgan. Uning "Competitive Strategy" asarida tarmoq raqobati, bozor strukturasi va strategik pozitsiyalash masalalari keng yoritilgan bo'lib, bu jihatlar SWOT tahlilining "imkoniyatlar" va "xavf-xatarlar" qismlari bilan chambarchas bog'liqdir. Shuningdek, Fred R. David tomonidan yozilgan "Strategic Management" asarida SWOT tahlili strategik rejalashtirish jarayonining ajralmas qismi sifatida ko'rib chiqiladi. Muallif SWOT matritsasiidan foydalanib turli strategiyalarni (SO, WO, ST, WT) ishlab chiqish metodologiyasini taklif etadi. Ilmiy adabiyotlarda SWOT tahlilining universal va sodda usul ekanligi ko'p bor ta'kidlangan. Masalan, Henry Mintzberg strategik rejalashtirish jarayonini tanqidiy tahlil qilar ekan, SWOT tahlilini amaliyotda qulay va tezkor qaror qabul qilish vositasi sifatida baholaydi.

U strategiyani faqat rejalashtirish emas, balki amaliyotda shakllanuvchi jarayon sifatida ko‘radi. Zamonaviy tadqiqotlarda SWOT tahlili raqamli iqtisodiyot sharoitida ham keng qo‘llanilayotgani qayd etilgan. Ayniqsa, onlayn biznes, startaplar va innovatsion loyihalarni baholashda ushbu usulning ahamiyati ortib bormoqda. Tadqiqotchilar SWOT tahlilini boshqa strategik instrumentlar, jumladan PEST tahlili va raqobat kuchlari modeli bilan birgalikda qo‘llashni tavsiya etadilar. Mahalliy tadqiqotlarda ham SWOT tahlili iqtisodiy islohotlar va tadbirkorlikni rivojlantirishda muhim vosita sifatida baholanmoqda.

O‘zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash siyosati doirasida biznes rejalarni ishlab chiqishda SWOT tahlili keng qo‘llanilmoqda. Shu bilan birga, ayrim olimlar SWOT tahlilining kamchiliklarini ham qayd etadilar. Jumladan, tahlil natijalari ko‘p hollarda subyektiv baholashga asoslanishi, aniq miqdoriy ko‘rsatkichlarni bermasligi va tashqi muhit tez o‘zgarganda o‘z ahamiyatini qisman yo‘qotishi mumkin. Shu sababli uni boshqa tahlil usullari bilan birgalikda qo‘llash maqsadga muvofiq deb hisoblanadi.

Umuman olganda, tahlil qilingan adabiyotlar SWOT tahlilining kelajakdagi biznesni baholashda muhim va samarali instrument ekanligini ko‘rsatadi. U biznes muhitini kompleks o‘rganish, strategik qarorlar qabul qilish va raqobatbardoshlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqotning maqsadi — SWOT tahlili asosida kelajakdagi biznesni baholash usullarini o‘rganish va uni amaliyotda qo‘llash samaradorligini asoslashdan iborat.

Tadqiqot vazifalari:

- SWOT tahlilining nazariy asoslarini o‘rganish
- kelajak biznesda uning qo‘llanilishini tahlil qilish
- SWOT asosida strategik qarorlar ishlab chiqish

TADDIQOT USULLARI

Ushbu tadqiqotda quyidagi ilmiy usullardan foydalanildi:

- Tahlil va sintez usuli — SWOT komponentlarini chuqur o‘rganishda

- Solishtirma tahlil — turli biznes modellarini taqqoslashda
- Keys-stadi usuli — aniq biznes misoli (onlayn ta'lim platformasi) asosida tahlil qilishda
- Induksiya va deduksiya — umumiy xulosalar chiqarishda Tadqiqot obyekti sifatida kelajakda rivojlanishi kutilgan raqamli biznes (onlayn ta'lim platformasi) tanlandi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalariga ko'ra, SWOT tahlili orqali kelajakdagi biznesning quyidagi jihatlari aniqlandi:

1. Kuchli tomonlar:
 - raqamli formatning moslashuvchanligi
- keng auditoriyani qamrab olish imkoniyati
 - xarajatlarni optimallashtirish
2. Zaif tomonlar:
 - dastlabki investitsiyaning yuqoriligi
 - texnik infratuzilmaga bog'liqlik
 - malakali kadrlarga ehtiyoj
3. Imkoniyatlar:
 - onlayn ta'limga talabning ortishi
 - internet texnologiyalarining rivojlanishi
 - davlat dasturlari orqali qo'llab-quvvatlash
4. Xavf-xatarlar:
 - kuchli raqobat muhiti
 - texnologiyalarning tez eskirishi
 - foydalanuvchilar ishonchini saqlash muammosi Shuningdek, SWOT natijalari asosida quyidagi strategiyalar ishlab chiqildi:
 - SO strategiya: kuchli tomonlar orqali bozor imkoniyatlaridan foydalanish
 - WO strategiya: zaifliklarni bartaraf etib rivojlanish

- ST strategiya: kuchli jihatlar bilan xavflarni kamaytirish
- WT strategiya: risklarni minimallashtirish

MUHOKAMA

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, SWOT tahlili kelajakdagi biznesni strategik rejalashtirishda muhim ahamiyatga ega. U biznesni har tomonlama baholash imkonini berib, noaniqliklarni kamaytiradi. Tahlil jarayonida aniqlandiki, raqamli biznes turlari ayniqsa imkoniyatlarga boy bo'lib, ular tez sur'atlarda rivojlanish potensialiga ega. Biroq ular yuqori raqobat va texnologik o'zgarishlarga juda sezgir hisoblanadi. SWOT tahlilining samaradorligi uni to'g'ri va xolis qo'llashga bog'liq. Agar tahlil subyektivlikdan holi bo'lsa, u strategik qarorlar qabul qilishda ishonchli asos bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, ushbu usulni boshqa tahlil vositalari (PEST, Porter modeli) bilan birgalikda qo'llash yanada samarali natija beradi.

XULOSA

SWOT tahlili kelajakdagi biznesni baholashda muhim strategik instrument hisoblanadi. U orqali biznesning ichki va tashqi omillari kompleks ravishda tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

- SWOT tahlili biznes rejalashtirishning ajralmas qismi hisoblanadi
- u risklarni kamaytirish va imkoniyatlarni oshirishga xizmat qiladi
- strategik qarorlarni qabul qilishda muhim rol o'ynaydi

Shu sababli, har bir tadbirkor o'z biznes faoliyatida SWOT tahlilidan faol foydalanishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Porter M. Competitive Strategy

1. David F. Strategic Management
2. Johnson G. Exploring Strategy
3. Hill C. Strategic Management

4. Barney J. Competitive Advantage
5. Grant R. Strategy Analysis
6. Mintzberg H. Strategy Safari
7. Drucker P. Innovation and Entrepreneurship
8. Wheelen T. Business Policy